

Bókasafn menntavísinda: Frá kjallara í Kennó til Þjóðarbókhlöðu

Höfundur: Gunnhildur Kristín Björnsdóttir

Inngangur

Sérfræðisafn í uppeldis- og kennslufræðum á sér á annað hundrað ára sögu, allt frá upphafi kennaramenntunar í landinu og frá því að vera mjór en mikils vísir í kjallara Kennaraskólans við Laufásveg, í það að veita nútíma háskólabókasafnsþjónustu. Á síðasta ári urðu þau tímamót í sögu safnsins að það var sameinað Landsbókasafni Íslands – Háskólabókasafni. Það var liður í því að ljúka sameiningu Kennaraháskóla Íslands og Háskóla Íslands þegar Menntavísindasvið flytti á Háskólasvæðið. Í grein þessari verður annars vegar stiklað á stóru í sögu safnsins¹ og hins vegar fjallað um undirbúning sameiningar safnanna og flutninga.

Sérfræðisafn menntavísinda: Uppruni og saga

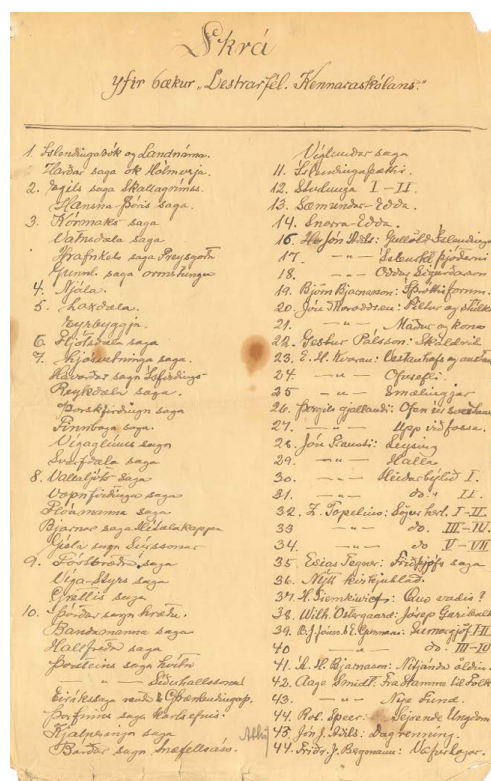
Saga bókasafns á sviði uppeldis- og kennslufræða er samofinn sögu kennaramenntunar á Íslandi og nær jafnvel enn lengra aftur en til þess að Kennaraskóli Íslands var stofnaður 1908, því upphaf kennaramenntunar má rekja allt aftur til kennaradeildar Flensborgar þar sem boðið var upp á fyrsta kennaranámið hér á landi á árunum frá 1896-1908 (Ingvar Gíslason, 1982).

Stofnun Kennaraskólans markaði óneitanlega tímamót í sögu kennaramenntunar og þóttu það „stórtíðindi“ í Skólablaðinu þegar skólinn var vígður og settur í fyrsta sinn þann 1. október 1908, með 50 umsækjendum (Fyrsti október, 1908). Skömmu áður hafði blaðið einnig fjallað um nýja Kennaraskólahúsið við Laufásveg sem þá var í byggingu (Kennaraskólinn, 1908).

Frá kennaradeild Flensborgar áskotnaðist Kennaraskólanum við stofnun, um 90 bækur sem urðu upphafið að bókasafni sem þjónaði síðar sem miðstöð þekkingar um uppeldismál hér á landi. Bókasafn Kennaraskólans stækkaði hægt sem sérsafn framan af og fyrstu árin voru það einkum handbækur fyrir kennara sem bættust við bókakostinn (Kristín Indriðadóttir, 1997).

Strax á fyrsta starfsári Kennaraskólans beittu nemendur sér einnig fyrir stofnun lestrarfélags þar sem einkum voru keyptar íslenskar fagurbókmenntir, sagnfræði og málfræði. „Hver nemandi greiddi eina krónu í árgjald til félagsins og ætlunin var að kaupa einnig kennslufræðibækur þegar efni leyfðu. Árið 1913 átti lestrarfélagið 100 bindi“.

1 Fyrir áhugasama um sögu bókasafnsins, má benda á grein Kristínar Indriðadóttur, Bókasafn Kennaraháskóla Íslands í bókinni Sál aldanna: Íslensk bókasöfn í fortíð og nútíð, en þar er farið ítarlega yfir sögu safnsins frá upphafi til tíunda áratugarins.

Mynd 1: Bókaskrá Lestrarfélags Kennaraháskólans

Á þessum fyrstu starfsárum skólans var einnig stofnað bókasafn fyrir börnin í æfingabekknunum og voru bæði þessi söfn undir stjórn nemenda. Árið 1929 voru þau sameinuð og eftir það „talað um æfingabókasafn Kennaraháskólans og sú stefna mótuð að þangað væru einkum keyptar bækur sem nemendur þyrftu nauðsynlega að nota til náms og kennsluæfinga“. Um það leyti fékk bókasafnið í fyrsta sinn styrk úr ríkissjóði og skömmu síðar var gerð tvöföld spjaldskrá. „Það var hins vegar ekki fyrr en um 1950 sem flestar bækur í skólanum voru sameinaðar í einu safni.“ (Kristín Indriðadóttir, 1997).

Löngum gekk erfiðlega að fá fjármagn til reksturs bókasafns Kennaraháskólans, reyndar áratugum saman, allt fram að stofnun Kennaraháskólans. Safninu bárust þó tvisvar veglegar gjafir sem vert er að nefna. Fyrst árið 1952 er því var gefið einkasafn Steingríms Arasonar fyrrverandi kennara við Kennaraháskólann. Safnið taldi um 2000 bindi og var meirihlutinn erlend rit um uppeldis- og kennslumál. Síðari gjöfin var safn Guðmundar Ólafssonar kennara á Laugarvatni en hann var einn af fyrstu nemendum skólans. Það safn var um 1700 bindi, mest á sviði náttúru- og heilsufræða, sögu og bókmennta. (Kristín Indriðadóttir, 1997; Svanhildur Kaaber o.fl., 2008).

Þáttaskil urðu í starfsemi bókasafnsins þegar Kennaraháskólanum var breytt í Kennaraháskóla. Skólinn fór þá að fá reglulegar fjárveitingar til uppbyggingar bókasafns og fyrsti bókasafnsfræðingurinn var ráðinn til safnsins haustið 1972. Fram að því höfðu kennarar haft umsjón með

bókasafni skólans, oft í sjálfböðavinnu. Ráðin var Kristín Indriðadóttir bókasafnsfræðingur, sem byggði upp nútíma bókasafnsþjónustu með miklum myndarbrag. Tveimur árum síðar, eða 1974, fékkst leyfi til að lausráða annan bókasafnsfræðing. Þegar nokkrum árum síðar var útlit fyrir að staðan yrði skorin niður í sparnaðarskyni, brá svo við að kennaranemendur í kröfugöngu, kröfðust þess að *bókaverðinum yrði skilað* (Ákæra menntamálaráðherra, fjármálaráðherra og stjórnvöld: Mótmæla vinnuaðstöðu, húsnæðis- og kennaraskorti, 1979). Þórhildur S. Sigurðardóttir var fastráðin í kjölfarið árið 1979 og starfaði hún á safninu í samtals nær 43 ár.

Mynd 2: Þórhildur S. Sigurðardóttir. Ljósmynd: Skjalasafn HÍ

Á fyrstu árum bókasafns Kennaraháskólans „miðaðist efnisval í safnið við brýnustu rit vegna kennslunnar á hverjum tíma og að fylla í þau skörð sem höfðu orðið.“ „Áhersla var lögð á að afla rita um sálar-, uppeldis- og kennslufræði vegna kennslu og rannsókna en auk þess var reynt að koma upp lágmarksbókakosti í hverri kennslugrein skólans“ allt í nánú samstarfi við kennara. (Kristín Indriðadóttir, 1997).

Þáttaskil urðu í annað sinn í starfsemi safnsins þann 1. mars 2000 þegar Menntasmiðja Kennaraháskóla Íslands (KHÍ) var stofnuð (Kristín Indriðadóttir og Þórhildur Sigurðardóttir, 2006). Þar með var þjónustustarfsemi bókasafns, gagnasmiðju og kennslumiðstöðvar, sett undir einn hatt. Störfuðu þessar þjónustueiningar þannig undir heitunum safn og smiðja, þangað til Kennaraháskólinn var sameinaður Háskóla Íslands árið 2008 en þá voru bókasafn og tölvuþjónusta aðskilin og safnahlutinn eftir það kallaður bókasafn Menntavísindasviðs.

Bókasafn Menntavísindasviðs (MVS) átti ekki aðeins rætur að rekja til bókasafns Kennaraskóla Íslands, síðar Kennaraháskóla Íslands, því að við sameiningu Kennaraháskólans og Íþróttakennaraskóla Íslands á Laugarvatni, Proskabjálfskóla Íslands og Fósturskóla Íslands í lok

Á fyrstu árum bókasafns Kennaraháskólans „miðaðist efnisval í safnið við brýnustu rit vegna kennslunnar á hverjum tíma og að fylla í þau skörð sem höfðu orðið.“ „Áhersla var lögð á að afla rita um sálar-, uppeldis- og kennslufræði vegna kennslu og rannsókna en auk þess var reynt að koma upp lágmarksbókakosti í hverri kennslugrein skólans“ allt í nánú samstarfi við kennara. (Kristín Indriðadóttir, 1997).

Þáttaskil urðu í annað sinn í starfsemi safnsins þann 1. mars 2000 þegar Menntasmiðja Kennaraháskóla Íslands (KHÍ) var stofnuð (Kristín Indriðadóttir og Þórhildur Sigurðardóttir, 2006). Þar með var þjónustustarfsemi bókasafns, gagnasmiðju og kennslumiðstöðvar, sett undir einn hatt. Störfuðu þessar þjónustueiningar þannig undir heitunum safn og smiðja, þangað til Kennaraháskólinn var sameinaður Háskóla Íslands árið 2008 en þá voru bókasafn og tölvuþjónusta aðskilin og safnahlutinn eftir það kallaður bókasafn Menntavísindasviðs.

Bókasafn Menntavísindasviðs (MVS) átti ekki aðeins rætur að rekja til bókasafns Kennaraskóla Íslands, síðar Kennaraháskóla Íslands, því að við sameiningu Kennaraháskólans og Íþróttakennaraskóla Íslands á Laugarvatni, Proskabjálfskóla Íslands og Fósturskóla Íslands í lok síðustu aldar, voru bókasöfn þessara skóla sameinuð. Áður höfðu söfn Húsmæðrakennaraskóla Íslands, Fræðsluskrifstofu Reykjavíkur, Fræðslumáladeildar Menntamálaráðuneytisins og Kennslumiðstöðvar Námsgagnastofnunar runnið inn í safnið (Kristín Indriðadóttir og Þórhildur Sigurðardóttir, 2006). Lengi vel hafði safnið útibú í Íþróttadeildinni á Laugarvatni en það var lagt niður og sameinað safnkostinum í Stakkahlíð árið 2017 þegar deildin flutti til Reykjavíkur.

Mynd 3: Kristín Indriðadóttir. Ljósmynd: Skjalasafn HÍ

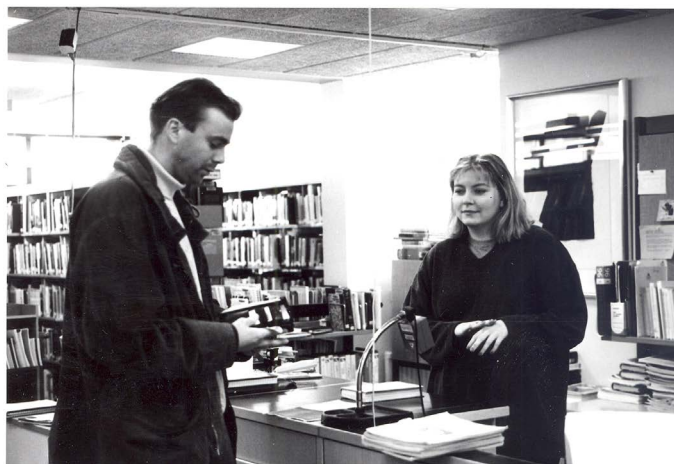
Mynd 4: Kristín Indriðadóttir og Þórhildur S. Sigurðardóttir. Ljósmynd: Skjalasafn HÍ

Aðstaða og þjónusta

Húsnæði

Bókasafnið „var fyrst til húsa í kennslustofu í kjallara gamla skólahússins við Laufásveg“ (Svanhildur Kaaber o.fl., 2008) en kjallarinn var sagður „vel bjartur“ samkvæmt lýsingu í Skóla-bláðinu (Kennaraskólinn, 1908).

Kennaraskóli Íslands flutti 1962 í nýtt húsnæði við Stakkahlíð. Bókasafninu var árið 1963 komið fyrir uppi í risi í Múla, norðurálmu skólans. Árið 1972 var safnið flutt í stærstu skólastofu skólans á annarri hæð í aðalbyggingunni, Enni (Kristín Indriðadóttir, 1997). Byggingin í Stakkahlíð markaði tímamót í sögu opinberra bygginga. Mikill metnaður var lagður í allan tæknilegan frágang (Ásta Kristjánsdóttir, 1969) og ákveðinn hluti byggingarkostnaðar var í fyrsta sinn í opinberum byggingum, áætlaður til listskreytinga. Þar voru fengnir tveir af þekktustu listamönnum þjóðarinnar, Valtýr Pétursson sem gerði mósaíkskreytingar úr íslensku grjóti og Gunnlaugur Scheving sem lagði til fjögur stór olíumálverk (Veggskreytingar Schevings og Valtýs í kennaraskóla, 1966).

Mynd 5: Linda Erlendsdóttir afgreiðir lánþega í safninu í Kletti. Ljósmynd: Skjalasafn HÍ

Mynd 6: Kristín Gústafsdóttir og Þórhildur S. Sigurðardóttir í safninu í Kletti. Ljósmynd: Skjalasafn HÍ

Það sýnir velvilja stjórnenda KHÍ gagnvart bókasafninu og einnig að safnið hafði hæfan stjórnanda, að í bæði skiptin sem byggðar voru nýbyggingar í Stakkahlíðinni, var það bókasafnið sem flutti fyrst inn í nýtt sérhannað húsnæði. Safnið flutti á aðra hæð í Kletti 1984 og var þar þangað til það flutti sem hluti af Menntasmiðju í Hamar síðla árs 2002, safnið á jarðhæð sem kölluð er Hylur og smiðjan á fyrstu hæð. Í Hamri var bókasafnið miðpunktur hússins og blasti við frá öllum hæðum úr miðrými þar sem opið var niður í Hylinn. Í Hylnum sem er um 1000 m², var góð vinnuaðstaða, lokuð les- og hópvinnuherbergi, hópinnuaðstaða í opnu rými og lesborð fyrir einstaklinga, auk aðstöðu til að hitta mann og annan.

Þegar Hamar var byggður var haldin samkeppni um myndskreytingar og var það tillaga hollenska listamannsins Kees Visser sem varð hlutskörpust (Notar sólarljósið í verkum sínum, 2000). Verkin eru tvö og hafa sett sterkan svip á rými bókasafnsins. Annars vegar lituð gler í miðrými hússins, þar sem leikið er með liti og síbreytilega birtu og hins vegar flísalagður burðarveggur sem gengur í gegnum miðrými safnsins. Í samningi menntamálaráðuneytis (2000) við listamanninn, útskýrir hann flísalagða vegginn þannig að bókasafnið sé „teiknað/hugsað sem einskonar sökkull byggingarinnar sem annað hvílir á“. Á sama hátt og byggingin stendur á grágrýtisklökk, eru á veggnum grágrýtisflísar sem smám saman víkja fyrir himinbláum flísum þegar ofar dregur. Veggurinn hefur verið verðug táknmynd fyrir starfsemi bókasafnsins sem varðveitti grunn þeirrar þekkingar sem starfsemi skólans snerist um og dreifði henni síðan upp á efri hæðir hússins. Verk þessi hafa bæði sett sterkan svip á Hamar og verið mikið notuð í útgáfu- og auglýsingaefni bæði bóksafns og Menntavísindasviðs.

Árið 2009 opnaði ritver í húsakynnum safnsins, þar sem boðið var upp á aðstoð við fræðileg skrif fyrir nemendur og starfsfólk. Ritverið heyrði þó ekki undir bókasafnið. Á síðustu árum hefur í húsnæði bókasafnsins einnig verið boðið upp á sálfræðiþjónustu fyrir nemendur og námsráðgjöf.

Mynd 7: Anna Jóna Lýðsdóttir afgreiðir í Hylnum. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Mynd 8: Hylurinn. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Safnkostur

Aðfangastefna safnsins hefur miðað að því að byggja upp safnkost á skipulegan hátt í þágu náms, kennslu og rannsókna og þaulsafna öllu íslensku efni um menntamál að íslenskum kennslubókum meðtöldum. Í safndeildinni Birtingaholti hafa verið varðveitt rit um íslensk uppeldis- og menntamál, m.a. doktorsverkefni, skýrslur og fræðirit um skólamál auk námskráa og annars stjórnsýsluefnis.

Safnkosturinn samanstóð af innlendum og erlendum fræðiritum, kennslubókum og handbókum auk tímarita, lokaverkefna og barnabóka svo nokkuð sé nefnt. Rafrænt efni hefur smám saman verið að taka yfirhöndina en nýlegt og nýtt efni er að mestu rafrænt.

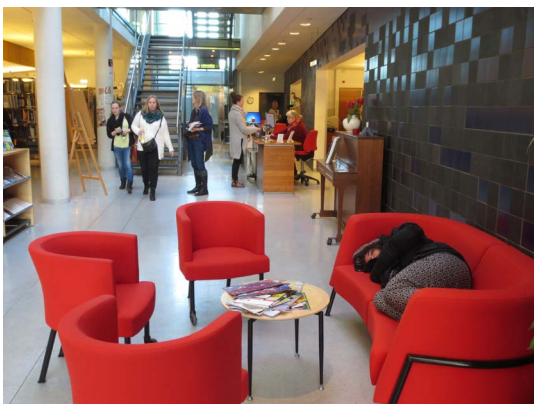
Hluti bókasafnsins var og verður sérstakt kennslugagnasafn með öllu námsefni fyrir leik- og grunnskóla, upphaflega frá Kennslumiðstöð. Auk kennslubóka eru þar einnig námsspil og leikir. Kennslugagnasafnið er ætlað kennaranemendum til að kynna sér námsefni í undirbúningi fyrir vettvangsnám. Safnið varðveitir einnig eldra námsefni, útgefið af Ríkisútgáfu námsbóka, Námsgagnastofnun og Menntamálastofnun, ásamt efni frá öðrum útgefendum. Markmiðið er að gera allt íslenskt kennsluefni grunnskóla aðgengilegt á einum stað. Í safninu í Hylnum var einnig standandi sýning á því kennsluefni sem var í notkun í grunnskólum landsins á hverjum tíma.

Auk fyrrnefndra stórgjafa Steingríms og Guðmundar, hefur safninu í gegnum tíðina, borist stuðningur og gjafir frá ýmsum velunnurum sem tengsl hafa átt við skólann og erfingjum þeirra. Þá hafa Danir styrkt safnið myndarlega til kaupa á dönsku efni (Kristín Indriðadóttir, 1997).

Þjónusta við notendur

Bókasafn MVS var sérhæft safn á sviði uppeldis, kennslu, umönnunar og þjálfunar. Helstu viðfangsefnin voru að veita faglega þjónustu, byggja upp vandaðan safnkost og sjá um kennslu og þjálfun í upplýsingalæsi. Safnið var nemendum miðstöð þekkingar, lærdómssetur, upplýsingamiðstöð og griðastaður. Þangað komu nemendur til að læra, vinna saman, spjalla, leggja sig í slökunarhorninu eða jafnvel slappa af í sófanum.

Safnið þjónaði einkum nemendum og starfsliði skólans og síðar Háskóla Íslands (HÍ) auk annarra þeirra sem þangað áttu erindi. Áhersla var ætíð lögð á persónulega þjónustu og leiðsögn bæði á staðnum og fyrir þá sem fjær voru.

Mynd 9: Slappað af. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Mynd 10: Nemendur við vinnu. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Bókasafnið átti ætíð góð samskipti við kennara skólans. Þeir völdu efni í safnið og öll notendafræðsla var skipulögð í samvinnu við þá, en skipuleg fræðsla hefur verið í boði fyrir nemendur allt frá árinu 1974 (Kristín Indriðadóttir, 1997). Markmið notendafræðslunnar hefur einkum verið að móta jákvætt viðhorf til bókasafnsins, gera nemendur sjálfbjarga við upplýsingaöflun, læra að leggja mat á upplýsingar og efla sjálfstæð vinnubrögð.

Í Kennaraháskólanum var snemma farið að leggja ríka áherslu á að byggja upp fjarnám sem varð mikið sótt, ekki bara af þeim sem áttu langt að sækja, heldur einnig sem heppilegur valkostur fyrir alla óháð búsetu. „Eitt af meginverkefnum Menntasmiðju þegar hún var og hét, var að styðja þróun fjarnáms og fjarkennslu við skólann og safnið setti sér frá upphafi að bjóða fjarnemum þjónustu sem væri ekki síðri en staðnemar fengu.“ (Kristín Indriðadóttir og Þórhildur Sigurðardóttir, 2006).

Mynd 11: Nemandi við lestur. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Þjónusta við notendur er eitt mikilvægasta hlutverk hvers bókasafns. Til að öðlast betri skilning á gagnsemi starfseminnar, notkun og þörfum nemenda, hefur verið leitað fleiri leiða en einungis að skoða tölfræði í bókasafnskerfinu.

Kristína Benedíktz (2014) skoðaði safnnotkun nemenda skólaárið 2012-2013 með það að markmiði að kanna hvort tengsl væru á milli einkunna og þess að fá lánað efni á safninu. Niðurstöðurnar gáfu til kynna jákvæða fylgni á milli bókasafnsnotkunar og einkunna. Þá vakti einnig athygli að nemendur í grunnnámi fengu meira lánað en meistaranemar. Í framhaldinu vöknudú ýmsar spurningar varðandi heimildanotkun eins og hvort aðgangur að rafrænu efni hefði áhrif á hefðbundna bóksafnsnotkun nemenda. Farið var yfir meistaraprófsritgerðir frá 2015 til að skoða heimildanotkun samanborið við útlán. Niðurstöður sýndu að bækur voru mest notuðu heimildirnar og í ljós kom að þeir sem fengu flestar bækur lánaðar voru einnig duglegri að nota rafrænt efni (Gunnhildur Björnsdóttir, 2020).

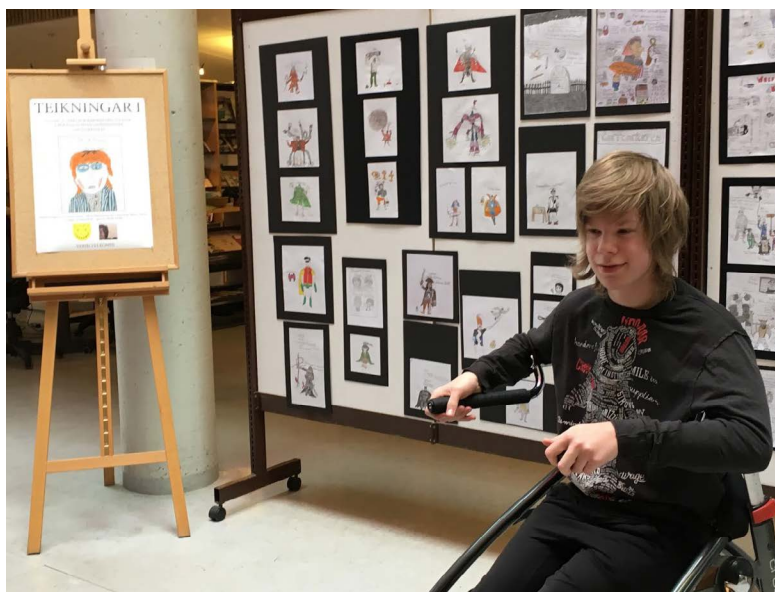
Eyrún Sigurðardóttir (2016) meistaranemi í bókasafns- og upplýsingafræði gerði þjónustukönnun fyrir safnið árið 2013. Niðurstöðurnar voru þær að almennt væru „notendur safnsins ánægðir með þjónustu þess. Mest var ánægjan með upplýsingaþjónustu og viðmót starfsfólks og safnkost en minnst með aðstöðuna á safninu.“ Í framhaldinu voru reglulega lagðar fyrir styttri kannanir í svipuðum anda allt fram að Covid-tímanum árið 2020.

Á Covid-tímanum fylgdi safnið fyrirmælum um lokanir. Þegar safnið var lokað var starfsmönnum skipt í tvo hópa, annar var á staðnum en hinn vann heima. Ætíð gátu nemendur og

aðrir viðskiptavinir leitað aðstoðar í síma, tölvupósti eða í gegnum Facebook-síðu safnsins. Nemendur sendu beiðnir um að fá ákveðnar bækur lánaðar og fengu þær síðan afhentar út um kjallarahurð safnsins. Kaflar úr bókum og tímaritsgreinar voru skannaðar og sendar viðkomandi í tölvupósti. Bókasafnið var opið allan tímann fyrir innanhússstarfsmenn.

Viðburðir og sýningar

Húsnæði safnsins í Hamri var oft nýtt fyrir ýmis konar móttökur og menningarviðburði, enda vel til þess fallið. Stundum var boðið upp á viðburði í hádeginu undir heitinu *Hádeggi í Hylnum* og einnig settar upp fjölbreyttar sýningar. Auk fastrar námsgagnasýningar í samvinnu við Námsgagnastofnun, síðar Menntamálastofnun, voru reglulega settar upp sýningar með efni á ákveðnum fagsviðum og oft í tengslum við ákveðin námskeið. Í sýningarskápum safnsins hafa verið settar upp margvíslegar sýningar, svo sem á gömlum bókum og skólahannyrðum. Þá má nefna sýningu sem sett var upp í samvinnu við Borgarsögusafn, á verkum Helgu Á. Þórarinsdóttur handavinnukennara sem hún vann á námsárum sínum við Kennaraskóla Íslands 1961 til 1963. Einnig hafa verið settar upp sýningar á verkum nemenda í listgreinadeildum skólans og ber þar helst að nefna verkefni úr námskeiðinu *Skapandi kennsluhættir fyrir leik- og grunnskóla* en eitt þeirra fékk safnið til eignar og var þar til mikillar prýði síðasta áratuginn í Hylnum. Farandsýningin *Tíðarandinn í teikningum, myndskreytingar í íslenskum námsbókum á 20. öld* stóð síðustu árin á safninu og víðar í húsnæði MVS. Á sýningunni voru frumrit myndverka sem ýmsir listamenn hafa unnið fyrir íslenskar námsbækur. Sýningin var upphaflega samstarfsverkefni Menntamálastofnunar, Bókasafns Kópavogs og Náttúrufræðistofu Kópavogs og hafði síðan 2019 farið víða um landið. Þá var sett upp sýning 2018 á teikningum Þorbjörns Helgasonar í samvinnu við *List án landamæra*, svo dæmi séu tekin.

Mynd 12: Þorbjörn Helgason við verk sín á sýningu *Listar án landamæra*. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Tæknivæðing

Á safninu var ávallt lögð áhersla á að vera í fararbroddi þegar kom að tækninýjungum. Árið 1981 kom í safnið lesvél fyrir örglærur. Árið 1983 voru gerðar fyrstu áætlanir um tölvunotkun og 1985 var farið að nota tölvur við margvísleg verkefni og skráningarforritið ProCite keypt. Árið 1986 var farið að leita í erlendum gagnasöfnum með beinlínusambandi og var boðið upp á slíkar leitir til 1990 þegar gagnasöfn á geisladiskum tóku við. Árið 1991 tengdist safnið IMBU á Kópaskeri sem gerði það mögulegt að senda tölvupóst. Ári síðar var sett upp bein lína við Reiknistofnun Háskóla Íslands og sex PC-vélar nettengdar í safninu, tvær til leita í Gegni og önnur þeirra með geisladrifi fyrir ERIC gagnasafnið. Sama ár gerðist safnið aðili að Gegni, tölvukerfi Landsbókasafns Íslands – Háskólabókasafns (Lbs-Hbs). Árið 1996 komst á Internettenging fyrir notendur, fyrst á einni tölvu, síðan annarri (Kristín Indriðadóttir, 1997) og netaðgangur að gagnasöfnum árið 2000.

Skemman, rafrænt varðveislusafn fyrir lokaverkefni, var tekin í notkun 2007 og næstu árin var þar einnig varðveitt ýmis konar efni eftir kennara. Árið 2016 var varðveislusafnið Opin vísindi opnað, ætlað doktorritgerðum og útgefnu efni í opnum aðgangi, frá kennurum skólans. Árið 2020 fékk bókasafnið aðild að *Áttavitum* Lbs-Hbs, síðar *Leiðarvísun* og sama ár tók bókasafnið að sér umsjón með útgáfu tímarita Menntavísindasviðs, *Netlu* og *Tímarits um uppeldi og menntun*. Árið 2022 var svo ár innleiðinga, þá var opnaður nýr vefur safnsins og nýtt bókasafnskerfi fyrir Gegni (Alma) og ný leitargátt, lbs.leitir.is (Primo VE) voru tekin í notkun. Með því voru bókasafnskerfi MVS og Lbs-Hbs kerfislega sameinuð. Sama ár var rannsóknarkerfið IRIS einnig formlega opnað.

Mynd 13: Helgi Sigurbjörnsson sinnir upplýsingaþjónustu. Ljósmynd: Gunnhildur K.

Mynd 14: Margrét Guðmundsdóttir sýnir nemendum kennsluefni. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Til Þjóðarbókhlöðu

Nýtt tímabil í sögu bókasafnsins hófst með sameiningu þess við Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn (Lbs-Hbs) árið 2024.

Við sameiningu Kennaraháskóla Íslands (KHÍ) og Háskóla Íslands (HÍ) árið 2008, var tekin sú ákvörðun að bókasafn yrði áfram starfrækt í Stakkahlíð svo lengi sem Menntavísindasvið væri staðsett þar. Safnið hefði sér fjárveitingu og heyrði undir stjórn sviðsins. Bókasafnið yrði síðar sameinað Lbs-Hbs þegar sviðið flytti vestur á Háskólasvæðið. Á þeim tímapunkti var gert ráð fyrir flutningum að einungis fáeinum árum liðnum.

Undirbúningur sameiningar

Hefð er fyrir góðu samstarfi meðal hérlandra háskólabókasafna. Við sameiningu KHÍ og HÍ 2008 jókst samstarfið enn fremur, milli bóksafns MVS og Lbs-Hbs. Aðgangur að rafrænu efni á háskólanetinu varð sameiginlegur og söfnin sameinuðust um áskriftir að nokkrum rafrænum gagnasöfnum. Allir nemendur HÍ fengu jafnan aðgang að báðum söfnum og skipulagðri sendingaþjónustu var komið á fót sem gerði að verkum að hægt var að panta bækur á milli safna og skila í hvoru safninu fyrir sig.

Formlegur undirbúningur að sameiningu bókasafns MVS og Lbs-Hbs hófst þó ekki fyrr en í mars 2022 þegar HÍ festi kaup á húsi Hótel Sögu og endanleg ákvörðun var tekin um að MVS flytti þangað. Rektor HÍ og landsbókavörður ákváðu á fundi 4. mars 2022, að skipa starfshóp með fulltrúum safnanna og frá HÍ til að undirbúa sameininguna. Samkvæmt erindisbréfi starfshópsins var markmiðið að undirbúa sameiningu safnanna, m.a. með því að tryggja samráð, greina kostnað, greina núverandi þjónustu, undirbúa grisjun og gera tímaáætlun.

Mynd 15: Þóra Sif Guðmundsdóttir, Linda Rós Jóhannsdóttir, Tinna Lind Guðjónsdóttir og Helgi Sigurbjörnsson pakka niður fyrir flutninga. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Starfshópurinn hélt undirbúningsfund 6. apríl 2022. Fyrsti formlegi fundurinn var haldinn 27. apríl 2022 og fundaði hópurinn alls 12 sinnum, til 14. apríl 2023. Hópurinn sendi *Tillögu starfshóps um sameiningu bókasafns Menntavísindasviðs Háskóla Íslands og Landsbókasafns Íslands – Háskólabókasafns*, til Háskólaráðs 3. maí 2023.

Tillagan gerði ráð fyrir að bókasafnið yrði sameinað Lbs-Hbs við flutning MVS í Sögu, sem áætlaður var 1. júlí 2024, með þeim fyrirvara þó að safnið yrði staðsett í Stakkahlíð meðan sviðið væri þar. Í tillögunni var gerð grein fyrir kostnaðaráætlun vegna sameiningar og auknum fjárheimildum til Lbs-Hbs árlega. Starfsfólki bókasafns MVS yrði haldið upplýstu og boðið starf hjá Lbs-Hbs þar sem það héldi sambærilegum launakjörum og réttindum.

Þá var talið mikilvægt að grisja safnkost safnanna beggja til að koma bókasafni MVS fyrir. Gert var ráð fyrir að hefja flutninga í áföngum veturinn 2023 til 2024 og flutningum yrði lokið sumarið eftir. Með sameiningu safnanna yrði lögð áhersla á að tryggja sambærilega eða betri þjónustu í sameinuðu safni. Skilgreind voru þessi meginmarkmið:

- Að tryggja nemendum og starfsfólki MVS sambærilega þjónustu og nú er veitt
- Bætt þjónustustig Lbs-Hbs fyrir alla nemendur og starfsmenn HÍ
- Efla rannsóknarþjónustu háskólabókasafnsins
- Efla kennslu í upplýsingalæsi
- Námsgagna- og barnabókasafn á Sögu, útibú Lbs-Hbs

Í tillögunni var gert ráð fyrir að Lbs-Hbs myndi reka útibúið í Sögu með þjónustu og fastri viðveru, í samræmi við viðmið um starfsemi útibúa í Samstarfs- og þjónustusamningi HÍ og Lbs-Hbs.

Mynd 16: Helgi Sigurbjörnsson og Þóra Sif Guðmundsdóttir pakka niður fyrir flutninga. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Framkvæmd sameiningar

Eins og gefur að skilja var ein stærsta áskorunin varðandi sameininguna, hvernig koma mætti tugþúsundum eintaka frá MVS fyrir í þegar fullum hillum Bókhöðunnar. Grisjun var nauðsynleg, hjá Lbs-Hbs til að koma safnkosti MVS fyrir og hjá MVS til að fækka eintökum og koma í veg fyrir að flutt væri úreft efni og/eða efni sem þegar væri til í Bókhöðunni. Ljóst var að starfsmenn safnanna beggja ættu mikla vinnu fyrir höndum. Ekki einungis þurfti að grisja efni í Þjóðarbókhöðu, heldur einnig að færa það til, jafnvel milli hæða. Haustið 2023 var því auglýst eftir aðstoðarmanni til eins árs, vegna væntanlegra flutninga og Þóra Sif Guðmundsdóttir hóf störf í lok nóvember.

Safnkostur MVS taldi í árslok 2021 um 86 þúsund eintök skráð í Gegni. Vonast var til að fækka mætti eintökum MVS niður í um 50 til 60 þúsund. Allan undirbúningstímann var gert ráð fyrir að hluti af safnkostinum, eða námsgagnasafnið og úrval barnabóka, færi í útibú í Sögu.

Grisjun hjá Menntavísindasviði

Flutningur MVS hefur í raun átt sér langan aðdraganda og starfsmönnum bóksafns verið vel ljóst hvert stefndi. Það má því segja að undirbúningur af hendi safnsins hafi byrjað áður en endanleg ákvörðun um flutninga í Sögu var tekin. Árin fyrir 2022 hafði þegar verið farið yfir stóran hluta safnkostsins og grisjað úr honum. Eintakaeign safnsins 2012 var um 94 þúsund eintök skráð í Gegni, en að auki átti safnið mikið af efni sem ekki var eintakatengt. Í lok árs 2020 voru eintökin komin niður í 90 þúsund þrátt fyrir fjölda nýrra aðfanga á tímabilinu.

Um 20 þúsund eintök voru grisjuð á árunum 2022-2024. Rík áhersla var lögð á að grisja erlend og innlend tímarit, enda mætti nálgast innihald þeirra á öðrum söfnum. Þá var einkum lögð áhersla á grisjun í þeim efnisflokkum þar sem mikið var til af innlendu efni sem einnig væri til í Lbs-Hbs. Minna var grisjað úr kennslufræði, tungumálum og raunvísindum (DDC flokkar 300-600) en yfir þá flokka hafði verið farið á árunum 2015-2018. Ekkert var grisjað af bókum um listir og íþróttir (DDC flokkur 700) því það þótti ekki svara kostnaði.

Við grisjun var gerður listi yfir efni sem ekki hafði verið lánað út síðan 2010. Titlum var síðan flett upp í Gegni og kannað hversu oft ritið hafði verið lánað, hversu mörg eintök væru til, hvort til væru nýrri útgáfur, hvað væri til í Lbs-Hbs eða hvort eitthvað vantaði þar. Íslensk eintök sem uppfylltu ákveðin skilyrði og ekki vantaði í Lbs-Hbs, voru grisjuð. Eldri útgáfur voru oft grisjaðar og eintökum fækkað ef safnið átti fleiri en talið var nauðsyn. Lagt var mat á erlenda titla og stundum leitað álits sérfræðinga. Sígild grundvallarrit voru yfirleitt ekki grisjuð. Við grisjun þurfti oft að treysta á huglægt mat og kom sér þá vel að hafa góða yfirsýn yfir starfsemi safnsins og vera í góðum tengslum við notendur þess.

Fyrir flutninga þurfti að samræma skipti milli safndeilda eins og kostur var. Aðskilja þurfti handbækur og uppfléttirit frá öðrum skammtímalánum, til samræmis við venjur Þjóðabókhöðu.

Grisjun og tilfærslur hjá Landsbókasafni Íslands - Háskólabókasafni

Árið 2022 hófst markviss grísjun hjá Lbs-Hbs til að rýma fyrir nýjum safnkosti bókasafns MVS. Árin á undan höfðu þegar hátt í 60 þúsund eintök verið grískuð úr safnkostinum og á tímabilinu 2022-2024 bættust ríflega 60 þúsund eintök við þá tölu. Áhersla var lögð á að grísjá úrelt efni, eldri útgáfur og fækka eintökum. Við grísjun tímarita var lögð áhersla á erlend tímarit, eldri tölublöð og árganga tímarita sem ekki voru lengur í áskrift, og tímarit sem voru orðin aðgengileg í rafrænu formi.

Undirbúningur sameiningar krafðist heilmikilla tilfæringa á safninu. Öll tímarit í sýnishillum og efnisflokkum 000-799 voru færð til. Dagblaðahorn var að sama skapi flutt. Bækur í efnisflokkum 155-699 voru færðar og hluti þeirra á milli hæða. Stór hluti námsritgerða var færður og námsbókasafn var flutt af 4. hæð niður á 3. hæð.

Þessum flutningum fylgdu tilfæringar á hillum og hillumerkingum og uppstokkun á safnkosti náði alla leið í geymslur safnsins, sem voru endurskipulagðar með tilliti til þess að betur mætti nýta pláss.

Tæknileg atriði

Nýtt bókasafnskerfi fyrir Gegni (Alma) var tekið í notkun í byrjun sumars 2022. Við flutning gagna úr gamla Gegni yfir í þann nýja, voru bókasöfn MVS og Lbs-Hbs sett í sama safnakjarna og gengið frá mörgum kerfisstillingum með þeim hætti að þær yrðu sameiginlegar.

Í minnisblaði framkvæmdastjóra Landskerfis bókasafna, dagsettu 28. febrúar 2023 var farið yfir tæknileg atriði sem þyrfti að ganga frá fyrir sameininguna. Þar er rætt um skiptingu safnkosts, safnkóða og safndeildir, endurskoðun starfsmannaheimilda, samræmingu í umsýslu á rafrænu efni, afskriftir og hvort nota ætti kerfiskeyrslur við flutninga (Sveinbjörg Sveinsdóttir, 2023).

Í framhaldinu var í Gegni sett upp ný safndeild í Sögu með tilheyrandi safnakóðum og starfsmannaheimildir endurstilltar í samræmi við það. Ákvörðun var tekin um að flytja safnkostinn handvirkt, en ekki með kerfiskeyrslum. Með þeim hætti mætti yfirfara safnkostinn samhliða talningu á safneign. Að loknum flutningum, þegar allt verður komið á sinn stað, verður því hægt að afskrifa það sem út af stendur og telst glatað. Ákveðið var fara í samræmingarvinnu við rafrænar áskriftir, að flutningum afloknum.

Flutningar frá Stakkahlíð

Með það fyrir augum að raska síður þjónustu safnsins síðasta veturinn í Stakkahlíð, var ákveðið að hefja flutninga safnsins á lítt notuðu efni í geymslum. Þar kenndi ýmissa grasa, til dæmis bókakassar á óvæntum stað. Leitað var ráðgjafar frá skjalasafni HÍ og reyndist sumt af því sem í geymslunum fannst eiga erindi í skjalasafn HÍ og/eða Þjóðskjalasafn.

Lokaverkefni sem voru eldri en frá 1990 voru sent til Þjóðskjalasafns. Árgangar 1990-2006 fóru í Lbs-Hbs og töldu ríflega 3400 verkefni. Pappírseintök lokaverkefna frá árunum 2007-2017 voru flutt í geymslu Lbs-Hbs í Mjódd, en þeim hafði þegar verið gengið frá í fjargeymslu. Til Þjóðskjalasafns fóru að auki verkefni frá KHÍ 1974-1989 og Kennaraskóla Íslands 1965-1973. Sum eldri verkefni höfðu verið skráð í ProCite á sínum tíma, svo gera þurfti nýja lista yfir þau ásamt kennsluréttindaverkefnum (UF) og öðrum kennararéttindaverkefnum. Fyrsta sendingin af lokaverkefnum fór úr húsi 22. febrúar 2024. Næst var almennum ritum og tímaritum pakkað, og fór sú sending í byrjun maí.

Kveðjuhóf var haldið í Hylnum, húsnæði bókasafnsins 8. maí 2024. Þangað var boðið starfsfólki Háskólans, ýmsum velunnurum safnsins og öllum þeim sem unnið höfðu á safninu eftir að það flutti í Hylinn. Gestir voru milli 60 og 70. Bókasafninu var formlega lokað fyrir almenna þjónustu frá og með 15. maí og hófst þá undirbúningur fyrir alvöru.

Til að sinna lokaáfangi flutninga var ráðinn liðsauki frá fyrirtækinu Flutningaþjónustan. Starfsmenn hennar hófu störf í safninu mánudaginn 3. júní og var þá hafist handa við að pakka niður almennum ritum. Sett var upp nokkurs konar færiband þar sem einn límdi kassa, annar setti í kassa, þriðji merkti, fjórði lokaði og fimmti raðaði á bretti. Allir starfsmenn safnsins unnu hörðum höndum með starfsmönnum Flutningaþjónustunnar og einnig fékkst góð hjálp frá öðru starfsfólki MVS. Má segja að þarna hafi skapast sannkölluð vertíðarstemning. Síðan fóru flutningabílar, hver af öðrum vestur í Þjóðarþóklöðu.

Til stóð að húsnæðinu yrði skilað til nýs leigutaka, föstudaginn 21. júní. Gerðar voru ráðstafanir í Lbs-Hbs þannig að starfsmenn bókasafns MVS gætu haft þar vinnuáðstöðu, enda þótt þeir væru enn ekki orðnir formlegir starfsmenn. Ekki tókst þó að rýma húsnæði bókasafns MVS fyrir en viku síðar, eða 27. júní.

Formleg sameining átti sér stað að loknu sumarleyfi, 1. ágúst 2024. MVS var áfram starfrækt í Enni og Kletti í Stakkahlíðinni, en þurfti að gefa eftir húsnæðið í Hamri sem leigt var Listaháskóla Íslands. Það gekk því ekki eftir að bókasafnið yrði staðsett í Stakkahlíð svo lengi sem sviðið, eins og til stóð.

Móttaka í Þjóðarbókhöllu

Fyrsta sendingin eftir að flutningar hófust af fullum þunga, 10 bretti komu í hús 4. júní 2024, en alls urðu brettin um 50 með ríflega 3000 kössum. Hvert einasta eintak var skannað inn handvirkt og komið fyrir innan um safnkostinn sem fyrir var. Bókaverðir tóku við brettum, tóku upp úr kössum, skönnuðu, tóku íslenskt efni frá og röðuðu efninu síðan á sinn stað í hillum. Áhersla var lögð á að koma efninu í hillur sem fyrst svo það yrði aðgengilegt. Enn er eftir mikil vinna við að koma efninu betur fyrir og endurmerkja hillur og gafla.

Töluvert ósamræmi var í flokkun efnis á milli safnanna og var ákveðið að meðan á flutningum stæði yrði lítið unnið að samræmingu enda hefði það tafið verkefnið. Það er því ljóst að eftirvinna við samræmingu verður talsverð. Um 5000 eintök af íslensku efni voru tekin til hliðar til að kanna hvort þau væru auka-eintök eða vantaði á varðveislusvið Lbs-Hbs. Áætlað er að þeirri vinnu ljúki í árslok 2026.

Allt starfsfólk útlánaþjónustu kom að flutningunum og öðrum verkefnum en þeim allra nauðsynlegustu var ýtt til hliðar á meðan. Flutningarnir voru krefjandi fyrir starfsfólk og reyndu á skipulagshæfni og nákvæmni í vinnubrögðum, auk líkamlegrar áreynslu. Starfsfólkið uppfyllti allar þær kröfur sem verkefnið útheimti og lauk því með sóma á styttri tíma en vonir stóðu til.

Alls voru um 50 þúsund eintök tekin inn í Þjóðarbókhöllu, auk tímarita og ritgerða. Eftir stendur um þriðjungur af safnkosti MVS sem bíður nýrra heimkynna í Sögu.

Mynd 17: Væntanlegt húsnæði námsgagnasafns í Sögu. Myndin tekin 16. maí 2025. Ljósmynd: Gunnhildur K. Björnsdóttir

Útibúið í Sögu

Þegar þetta er skrifað er flutningum enn hvergi nærri lokið. Framkvæmdir við Sögu hafa dregist á langinn og húsnæðið verður ekki tilbúið fyrir MVS fyrr en sumarið 2025. Sama gildir um húsnæði fyrir námsgagna- og barnabókasafn sem nú er gert ráð fyrir að verði sett upp í sumar.

Fljótlega í ferlinu var tekin ákvörðun um að útibú með námsgagnasafni í samstarfi við Miðstöð menntunar og skólaþjónustu og úrvali barnabóka, verði staðsett á annarri hæð í Sögu, þar sem áður var Súlnasalur. Þar verði einnig vinnuaðstaða fyrir nemendur. Þá er gert ráð fyrir geymslu í kjallara fyrir eldri námsgögn. Tekin var sú ákvörðun í samvinnu við Miðstöð menntunar og skólaþjónustu, að ekki verði lengur standandi sýning á námsgögnum grunnskóla. Þess í stað verði kynningar á námsefni á vef látnar duga.

Útibúið í Sögu mun heyra undir Lbs-Hbs og verður starfrækt með þjónustu og fastri viðveru. Auk þess geti nemendur komið inn á safnið með lykilkorti utan afgreiðslutíma og að þar verði sjálfsafgreiðsluvél.

Það efni sem verður í Sögu, er varðveitt í geymslu þangað til húsnæðið verður tilbúið. Bóka-kössum, hillum og ýmsum búnaði var fundinn staður í Háskólabíói og bíður þar betri tíma. Safnkostur sem fer í Sögu er:

- Námsgagnasafnið - gamalt og nýtt
- Efni sem var í safndeildinni Birtingaholt
- Valdar barnabækur
- Valdar handbækur
- Gamalt efni og innbundin tímarit

Niðurlag

Bókasafn menntavísinda er ekki lengur sjálfstætt safn en sögu þess má skipta í fjögur tímabil:

- 1908-1972 Bókasafn og -söfn Kennaraskólans
- 1972-2000 Bókasafn Kennaraháskóla Íslands
- 2000-2008 Menntasmiðja Kennaraháskóla Íslands
- 2008-2024 Bókasafn Menntavísindasviðs

Sérfræðisafnið, bókasafn MVS er nú horfið í sinni gömlu mynd og nýtt skeið er runnið upp; menntavísindabókasafn sameinað safnkosti Þjóðarþóklöðu. Allir starfsmenn bókasafns MVS hafa þegið störf í sameinuðu safni; við skráningu, afgreiðslu, notendafræðslu og rannsóknarþjónustu sem er í mótun. Með sameiningu safnanna er lögð áhersla á að tryggja sambærilega og/eða betri þjónustu fyrir nemendur og starfsmenn HÍ.

Sameining safna hefur í för með sér bæði kosti og galla. Gallarnir í þessu tilfelli eru þeir að ekki verða lengur þau nánú tengsl sem bókasafn MVS hafði við sviðið. Persónuleg tengsl við nemendur og kennara hljóta óhjákvæmilega að rofna þegar bókasafnsþjónusta er færð úr miðdepli skólans yfir í annað hús og undir aðra stofnun. Enda þótt MVS verði í Sögu, á næstu grösum, mun sú nánd ásamt þeim óformlegu samskiptum við starfsmenn og nemendur sem við höfum átt að venjast, að miklu leyti heyra sögunni til. Fyrrum starfsmenn bókasafns MVS eru ekki lengur starfsmenn HÍ og verða ekki lengur hluti af samfélagi starfsmanna og taka þátt í haustfögnuðum, fræðsludögum stjórnsýslu, misserisþingum og sviðsþingum svo nokkuð sé nefnt. En sameiningin hefur líka sína kosti. Í fjölmennara safni er stærri hópur með sameiginlega sýn og meiri burði til að skapa samfélag með faglegum skoðanaskiptum, skapandi hugsun og nýsköpun. Stærri vinnustaður auðveldar sérhæfingu og aukin sérfræðiþekking stuðlar að aukinni fagmennsku. Þegar starfsmaður fær tækifæri til að sérhæfa sig á sínu áhugasviði, eykur það starfsánægju sem skilar sér síðan í bættri þjónustu út á við.

Með sameiningu safnanna sitja allir nemendur HÍ við sama borð og fá samræmda þjónustu, til dæmis varðandi notendafræðslu. Safnkosturinn stækkar og er allur á sama stað þar sem hægt er að ganga að honum vísum. Við sameiningar er oft litið til þess að með þeim verði fjárhagslegur sparnaður. Í þessu tilfelli er það fyrst og fremst sparnaður vegna húsnæðis og samlegðar í afgreiðslu þar sem færri þarf, þegar á heildina er litið, til að standa afgreiðsluvaktir.

Það verður áskorun í framhaldinu að viðhalda þeim gamalgrónu tengslum sem safnið hefur átt við MVS og þar geri ég mér vonir um að útibúið í Sögu muni hafa sitt að segja. Jafnframt þarf að auka tengslin við önnur svið Háskóla Íslands svo sem rannsóknastofur, Miðstöð framhaldsnáms og Vísinda- og nýsköpunarsvið. Á næstu árum mun sameinað safn hafa burði til að verða sterkara sem ein heild og leggja áherslu á að efla þjónustu og fræðslu til nemenda og rannsækenda, auk þess að gera þjónustu safnsins sýnilegri. Háskóli Íslands stefnir að því að vera í fremstu röð meðal háskóla, og einn liður í því er að nemendur og kennarar hafi aðgang að fyrsta flokks bókasafnsþjónustu.

Það verður spennandi að sjá hvernig til tekst með nýtt húsnæði Menntavísindasviðs í Sögu. Allt bendir til að vel sé vandað til verka og enn sem fyrr, fær bókasafnið eða útibúið sem þar verður staðsett, úthlutað verðugu húsnæði og nú í fyrrum Súlnasal. Margur hefur átt þar góðar stundir og svo verður vonandi áfram þótt dagskráin verði með nýju sniði.

Heimildir

Ákæra menntamálaráðherra, fjármálaráðherra og stjórnvöld: Mótmæla vinnuáðstöðu, húsnæðis- og kennaraskorti. (1979, 6. febrúar). *Morgunblaðið*, bls. 18-19. <https://timarit.is/page/1509316?iabr=on#page/n17/mode/2up/search/skili%C3%Bo%2ob%C3%B3ka-ver%C3%Boinum>

Ásta Kristjánsdóttir. (1969, 6. maí). Kennaraskóli Íslands: Tæknafrækt nútíma byggingalistar. *Morgunblaðið*, bls. 24. <https://timarit.is/page/1402418#page/n23/mode/2up>

Erindisbréf starfshóps um fyrirhugaða sameiningu bókasafns Menntavísindasviðs Háskóla Íslands og Landsbókasafns Íslands - Háskólabókasafns (2022). Óútgefin gögn.

Eyrún Sigurðardóttir og Ágústa Pálsdóttir. (2016). Bókasafn Menntavísindasviðs Háskóla Íslands: Þjónustukönnun. *Bókasafnið*, 40(1), 10-15. <https://timarit.is/page/6781658?iabr=on#page/n13/mode/2up/search/%22b%C3%B3kasafn%20menntav%C3%ADsindasvi%C3%Bos%22>

Fyrsti október. (1908). *Skólablaðið*, 2(18), 72. <https://timarit.is/page/2339003?iabr=on#page/n3/mode/2up/search/kennarask%C3%B3li>

Gunnhildur Björnsdóttir. (2020). Hvernig - hvaða - hvaðan?: Heimildanotkun í meistaraþrófs-ritgerðum við Menntavísindasvið Háskóla Íslands árið 2015. *Bókasafnið*, 43(1), 4-11. <https://timarit.is/page/7279714#page/n9/mode/2up>

Ingvar Gíslason. (1982, 3. júlí). Fyrsti kennaraskóli landsins. *Lesbók Morgunblaðsins*, bls. 2. <https://timarit.is/page/3302300?iabr=on#page/n1/mode/2up/search/kennarask%C3%B3li%20flensborg>

Kennaraskólinn (1908). *Skólablaðið*, 2(17), 67-68. <https://timarit.is/page/2338999?iabr=on#page/n3/mode/2up/search/kennarask%C3%B3li>

Kristín Indriðadóttir. (1997). Bókasafn Kennaraháskóla Íslands. Í Guðrún Pálsdóttir og Sigrún Klara Hannesdóttir (ritstj.), *Sál aldanna: Íslensk bókasöfn í fortíð og nútíð* (bls. 139-154). Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands, Háskólaútgáfan.

Kristín Indriðadóttir og Þórhildur Sigurðardóttir. (2006). Menntasmiðja Kennaraháskóla Íslands: Menningarmiðja og miðstöð upplýsinga og tækni *Bókasafnið*, 31(3), 3-7.

Kristína Benedíkt. (2014). Útlán háskólanema og tengsl við námsgengi. *Bókasafnið*, 38(1), 33-38. <https://timarit.is/page/6338250?iabr=on#page/n37/mode/2up/search/%22krist%C3%AD-na%20benedikt%22>

Menntamálaráðuneytið. (2000). [Samningur]. Óútgefin gögn.

Notar sólarljósið í verkum sínum (2000, 29. júlí). *Morgunblaðið*, bls. 30. https://timarit.is/page/1974356?iabr=on#page/n30/mode/2up/search/kees%20visser%20kennaah%C3%A1sk%C3%B3li%20skreyting*

Samstarfs- og þjónustusamningur Háskóla Íslands og Landsbókasafns Íslands - Háskólabókasafns (2022). Óútgefin gögn.

Svanhildur Kaaber, Heiðrún Kristjánsdóttir, Helgi Skúli Kjartansson, Kristín Indriðadóttir, Ólöf Garðarsdóttir, Sigríður Pétursdóttir og Kennaraháskóli Íslands (ritstj.). (2008). *Aldarspe-gill : Kennaraskóli Íslands / kennaraháskóli Íslands 1908-2008*. Kennaraháskóli Íslands.

Sveinbjörg Sveinsdóttir. (2023). Minnisblað um sameiningu bókasafns Menntavísindas við Lbs-Hbs. Óútgefin gögn.

Tillaga starfshóps um sameiningu bókasafns Menntavísindasviðs Háskóla Íslands og Landsbókasafns Íslands - Háskólabókasafns. (2023). Óútgefin gögn.

Veggskreytingar Schevings og Valtýs í Kennaraskóla. (1966, 19. mars). *Þjóðviljinn*, bls. [4]. <https://timarit.is/page/2809389#page/n9/mode/2up>

Aðrar heimildir

Ársskýrslur bókasafns Kennaraháskóla Íslands og bókasafns Menntavísindasviðs.